

■ Фотаздымак з гісторыяй

Дабаўлялі гады, каб хутчэй пайсці зарабляць на хлеб...

Калі пачалася вайна, сям'я маёй прабабулі, Ніны Пташкінай, жыла ў Мінску. Горад вельмі моцна бамбілі фашысты. Людзі хаваліся ў падвалы, уцякалі невядома куды. Пасля першага налёту ад многіх дамоў засталіся толькі руіны, жыць не было дзе. Праз некалькі дзён сям'я прабабулі аказалася ў вёсцы. Яе бацька, былы сібірак, адразу пайшоў у партызаны, быў падрыўніком (у 1943 годзе загінуў, выконваючы заданне). Маці адна засталася з малымі дзецьмі на руках: сямігадовая Ніна — гэта мая прабабуля, пяцігадовая Вольга, а таксама зусім малыя Іван і Мікалай. Ніна часта хадзіла да немцаў па малако ці хлеб: маці пасылала, бо есці не было чаго. Бывала, штосьці давалі, а другі раз гналі, усяляк абзываючы, але не стралялі. У хуткім часе маці і двое маленькіх яе сыноў памерлі ад тыфу, а дзюўчаткі засталіся жыць. Напэўна, такіх лёс... А магчыма, як кажа мая прабабуля: «Крэпкая» я была, сібірачка ўсё ж». Ваенныя гады перажылі ў хаце мачахі ў голадзе ды холадзе (бацька паспеў ажаніцца, ён загінуў пазней, чым памерла маці).

Помніцца прабабулі Дзень Перамогі. Усе людзі былі шчаслівыя, радасныя, але плакалі. Перажылі вайну, засталіся жыць, марылі пра будучыню, мірнае жыццё, вучобу, працу, аднаўленне гарадоў, вёсак. З вокнаў некаторых хат чуліся песні, музыка, а з некаторых — моцны плач, галашэнне, бо туды ўжо ніколі не вернуцца родныя.

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці дзіцячага дома, 1949 год. Мая прабабуля — першая справа.

Ніна з сястрой Вольгай былі разгубленыя, не ведалі, што іх чакае далей. Мачаха мела сваіх дзяцей, чужыя былі «лішнімі ратамі», ды і памочніцы ў гаспадарцы яшчэ слабыя. Прыехаў родны дзядзька, брат нябожчыцы маці, які працаваў дырэктарам Лідскага педвучылішча, забраў дзюўчат на Гродзеншчыну, аддаў іх там у дзіцячы дом.

Ізноў голад, холад, папашайніцтва ў вясковых людзей хлеба ці бульбы... Але вялікае жаданне жыць, вучыцца ды працаваць перамагло. Напэўна, так чалавек створаны, што ў яго пастаянна ёсць нейкая надзея на лепшае, бо інакш не перажылі б тое ваеннае ліхалецце, а таксама складанасці пасля вайны. Прабабуля ўспамінае і шмат чужоўнага з жыцця ў дзіцячым доме. Я ўяўляю, як яна была старшынёю піянерскай дружыны, як ёй рэпартавалі «за Леніна — Сталі-

Здымак зроблены на фоне дзіцячага дома ў Лунне Гродзенскай вобласці, 1949 год. Пяцікласніца Ніна Пташкіна ў верхнім радзе трэцяя злева.

на», як яна старанна вучылася, умела сябраваць, марыла пра каханне...

Скончыўшы школу ў дзіцячым доме, Ніна пераехала да свайго дзядзькі, вивучылася на бібліятэкара і сустрэла свайго каханага, з якім

пражыла больш за 50 гадоў. Яны пабудавалі дом, нарадзілі чацвярых дзяцей, далі ім вышэйшую адукацыю.

Вось такі лёс чалавека ваенных гадоў. А колькі іх, такіх лёсаў? Шмат, не пералічыць. Колькі людзей не бачылі магіл сваіх продкаў, так, як і мая прабабуля, якая не ведае нават, калі яна нарадзілася, дзе пахаваны яе бацька. Архіў згарэў, слядоў пасля сябе не пакінуў, затое засталіся дзеці вайны без нікога і без нічога. Прабабуля расказвала, што ў дзіцячым доме яны выбіралі сабе «дзень нараджэння» — 8 сакавіка, 1 мая або 7 лістапада, а таксама дабаўлялі гады,

Звяздоўскі прыз — за ручнога мядзведзя

Па добрай традыцыі ў пачатку новага года рэдакцыйнае журы падводзіць вынікі конкурсу «Фотаздымак з гісторыяй» не выключэнне. Гэтым разам прыз ад «Звязды» дастанецца Наталлі ТОЛКАЧ з горада Ліды Гродзенскай вобласці. Яна даслала на конкурс незвычайны фотаздымак («Свойскі мядзведзь», «Звязда» ад 20.06.2017). На ім — на разгалістай бярозе сядзяць два мужчыны (дзядуля аўтаркі Міхась Шатроў ды яго брат) і... жывы мядзведзь.

«Фота зроблена ў Томскай вобласці, у Сібіры, дзе і вырастае дзядуля. Умовы ў тых краях былі суровыя: вёсачка, якой сёння ўжо няма на карце, размяшчалася пасярод тайгі. Адночы дзядуля з сям'ёй падабралі ў лесе мядзведзя. Паляўнічыя забілі мядзведзіцу, а яе дзіця засталася адно. Вырасла ў яго дадому. Адмысловая дыета, выхаванне — і мядзведзь быў практычна ручны. Ён быў ахоўнікам хаты — абараняў сям'ю ад дзікіх жывёл, якія маглі выйсці з лесу. У мядзведзя быў свой домік у двары — яго, вядома, цяжка параўнаць з сабачай будкай, але па сутнасці ідэя была падобная. Сям'я дзядулі — не адзіная, хто падбіраў мядзведзянят, тады гэта была справа калі не звычайная, то не настолькі незвычайная, як сёння».

Пераможцу, каб атрымаць прыз, просім звязацца з рэдакцыяй па нумары 8 (017) 287 17 57. А тым, хто зараз чытае гэты матэрыял, прапануем дастаць з трэльяжа свой сямейны альбом і здзейсніць вандроўку ў мінулае. Бо конкурс «Фотаздымак з гісторыяй», які так палюбіўся чытачам, працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас лістоў. Цікавыя карткі (не больш за тры) з невялічкай (!) гісторыяй дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: вуліца Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск або info@zviazda.by. Найлепшага аўтара чакае прыз. Арыгіналы дасланых фотаздымакаў абавязкова вяртаюцца.

P.S. Калі ж вы даслалі свае фотаздымкі з гісторыяй летась, але не ўбачылі іх на старонках «Сямейнай газеты», не засмучайцеся. Падпісвайцеся на «Звязду» і шукайце іх у наступных нумарах. Тут мы не маем на ўвазе пашпартныя здымкі альбо вельмі «афіцыйныя» гісторыі да фота, якія нагадваюць больш выпіску з энцыклапедычнага даведніка, — на шчасце, такіх адрэзкаў з «Звязды» пажоўкляе ад часу фотаздымкі вельмі цікавыя, а гісторыі — надзвычай кранальныя. Шчыра дзякуем вам за іх.

«Сваё кіно» ў падарунак

У хаце Дарынкі нядаўна пасяліўся тэлевізар маркі «Нёман». Маленькі сам і з маленькім экранам ён прыехаў з Гомеля на цягніку. Аказалася, бацьку Дарынкі прэміравалі адзін раз, другі, і ён, прыхаваўшы тыя грошы, вырашыў прыпаднеці сям'і падарунак. Сюрпрыз удаўся, бо дома ніхто не чакаў такога вялікага «гасцінца». Пра яго першыя празвалі Мацвей з Шуркам, бо ім прыйшлося дапамагчы бацьку несці запакаваныя ў кардон два пакункі. Ад хлопцаў пра «сваё кіно», там жа на станцыі, празвалі «па сакрэце» іх дружбакі, а ад іх ужо іх дамашнія. Навіна аббегла ўсю вуліцу так хутка, што бацька не паспеў нават з дарогі памыць рукі і павячэраць.

Адзін за адным суседзі толькі мільгали паўз вокны, што выходзілі на двор, і тут жа з'яўляліся ўжо на парозе кухні. Яны бягом рассаджваліся разам з дзецьмі, хто дзе, у той самай зале, у якой звычайна ладзіліся вясоркі. Малеча падала проста на падлогу, бліжэй да экрана, каб жа ўсё ўбачыць і нічога не прапусціць. У першы дзень збеглася ўся вуліца. Якая там зала? Кухня была бітком набіта старымі і малымі. Якая там вясора? Прыйшлося «ўсё кідаць» і разам з хлопцамі ўстанавіць «тое кіно» — раскрываць запакаваны і перавязаны скураным рэменем, каб лаўчэй было несці ад станцыі, тэлевізар і пакунак меншы. Да тэлевізара ж яшчэ дадаваўся чорны чамаданчык-стабілізатар.

— Вой, гвалт! Ды з гэтым тэлевізарам! Няма куды ступіць! Нясі яго

ў сваю кантору — там месца болей, дзецям жа ўрокі патрэбна вучыць, а дзе і як? А людзей жа не выгнаш! — так маці, якой, і праўда, не было нават куды праціснуцца, каб што-якое ўбачыць у тым тэлевізары, зачыніўшы за апошнім чалавекам дзверы ў сенцы, пачала адчытваць бацьку дзесь апоўначы. Людзі не пакінулі хату, пакуль не закончыліся ўсе праграмы і не патух экран.

НАЗАУТРА за сняданкам, калі ўся сям'я сабралася за сталом, бацька паставіў перад ёй пытанне рубам:

— Што будзем рабіць?

Усе разумелі пра што ідзе гаворка — пра тэлевізар. Дзеці, ад самай меншай Дарынкі да большага Сця-

пана, трывожна пераглынуліся і ці не ў адзін голас заявілі: — Не!

— Не аддадзім бацькаў падарунак да канторы. Ён жа не ёй яго дарыў, а нам усім, — гэта па старшынстве ад імя ўсіх дзяцей заявіў старэйшы Сцяпан. — Мы будзем да яго прыстасоўвацца. Так, малеча? — глянуў ён на меншых братоў і сястру. Тыя ў адказ на такую прапанову Сцёпы згодна заківалі галовамі. Брат прадоўжыў: — Вучобу і ўсе дамашнія справы мы будзем рабіць да яго ўключэння.

— Як табе такая прапанова? А цяпер што ты скажаш на гэта? — вочы бацькі смяліся. Па іх можна было здагадацца, што ён адабрае рашэнне дзяцей.

У адказ маці Дарынкі толькі паціснула плячыма: маўляў, пажывём-пабачым.

ТАК што бацька тэлевізар у «кантору» не панёс, а сям'і прыйшлося-такі «прыстасоўвацца» пад «падарунак». Цяпер Дарына разам з братамі павінна была да вясчэрняга ўключэння тэлевізара парабіць урокі, дапамагчы маці па гаспадарцы, ды яшчэ і папрыбіраць да прыходу людзей усё ў хаце. Хлопцы таксама цяпер не марудзілі з урокамі пасля таго, як гуртам паспявалі перарабіць справы па гаспадарцы. Цяпер усе работы выконваліся не з-пад палкі, як казалі на гэта іх маці, а з аглядай на тэлевізійныя праграмы.

— Давайце бягом, бо не паспеем на кіно, — падганяе малодшых брата і сястру Мацвей. — Забылі? Сёння пачынаецца шматсерыйны фільм «Чатыры танкісты і сабака».

Мацвей, Шурка і Дарынка пачынаюць яшчэ шпарчэй грэбсці і збіраць апалае дубовае і бярозавае лісце, якое павінна пайсці на подсіл свінням, карове, цялушцы. Пакуль яно сухое, жоўтае ім патрэбна засыпаць увесь прысценак-засек пры свіншніку. Зімой гэты прысценак будзе яшчэ грэць і свіней. З мяшкамі, набітымі пад завязку, дзеці навывперадкі бягуць-паспяваюць дахаты, у якой іх чакае бацькаў падарунак, што хавае ў сабе столькі ўсяго цікавага...

Раіса ДЗЕЙКУН,

г. Гомель.

Галушкі на бедную куццю

— На бедную (посную) куццю мая бабуля заўсёды гатавала галушкі, — дзеліцца **Алена МАЧЭЛЬ**, якая родам з вёскі Сакалоўка (раней яна называлася Чарвякі) Вілейскага раёна. — Мы з сёстрамі іх вельмі любілі, таму варылася гэтая святочная страва ажно ў 10-літровым вядры. Рэцэпт немудрагелісты. У першую чаргу трэба зварыць мак. Чым яго больш, тым смачней. Потым сцэджвалі кіпень, а мак расціралі, каб ажно бөленькае малако з'явілася. Дадавалі цукар і працягвалі расціраць. Затым дадавалі крыху кіпеню. Паралельна ў печы пяклі самі галушкі. Цеста робіцца з вады ды мукі, без аніякіх дабавак. Затым дзеліцца на доўгія тоўсценкія палоскі і наразаецца на невялічкія кавалачкі. Калі галушкі падсохлі, залівалі іх макавай вадкасцю. Мама звычайна чакае, пакуль яны размякнуць. Мы ж з сёстрамі вельмі любім есці гэтае смакоцце адразу, пакуль галушкі цвёрдаватыя. Праўда, матуля так і не навучылася іх гатаваць, таму цяпер бабуліну традыцыю ў нашай вялікай сям'і (на вялікіх святы ў бацькоўскай хаце збіраецца ажно 28 чалавек) падтрымлівае я.